

KONTINUITET GENOCIDA NAD BOŠNJACIMA U VIŠEGRADU: STUDIJA SLUČAJA SELO BARIMO

Ermin KUKA

UDK 3221:141]:28
341.322.5(497.6 Višegrad)"1992/1995"
DOI:

SAŽETAK: Ideologija, politika i praksa stvaranja etnički čiste srpske države, tzv. "Velike Srbije", nalazila se u fokusu interesiranja velikosrpske ideologije, još od vremena s kraja XVIII stoljeća. Ta i takva ideologija je figurirala s idejom stvaranja etnički čistih teritorija na kojima bi isključivo i samo živjeli Srbi, a koja je podrazumijevala i teritoriju Bosne i Hercegovine. Za druge i drugačije, pa čak niti za nacionalne manjine, u tim zamislama nema mjesta. Takav projekt je bilo jedino moguće ostvariti putem nasilja, tj. kroz vršenje strašnih i užasnih zločina nad nesrbima, prije svega nad Bošnjacima u Bosni i Hercegovini, uključujući i zločin genocida. Počev još od Prvog svjetskog rata, zatim Drugog svjetskog rata, te u vremenu posljednje agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu u periodu 1992–1995. godine, evidentna je otvorena i neskrivena namjera stvaranja tzv. "Velike Srbije". Ona je obilježena, prije svega, kontinuiranim vršenjem brojnih oblika zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava nad Bošnjacima, uključujući i zločin genocida. Posebno je to bilo izraženo na području Istočne Bosne, uključujući i grad Višegrad. Prezentirana studija slučaja na primjeru sela Barimo, kao istraživane mikrolokacije, jasan je pokazatelj kontinuiteta zločina genocida nad Bošnjacima, ali i namjere zločinaca o stvaranju etnički čistih teritorija na području Višegrada. Radi se, dakle, o kontinuitetu namjere i nastojanja velikosrpskih ideologa o uklanjanju svih Bošnjaka s područja Istočne Bosne i grada Višegrada, uključujući i selo Barimo. Zaključak je da je selo Barimo jasan pokazatelj kontinuiteta genocidnih namjera na području Višegrada, ali i borbe Bošnjaka da, poslije svakog stradanja, nastoje opstati na tim prostorima, na kojima su vjekovima živjeli.

Ključne riječi: zločini, genocid, Višegrad, Barimo, civilno stanovništvo

Barimo – porijeklo imena i povijesni razvoj

Barimo je jedinstven naziv na tlu Bosne i Hercegovine. Tim imenom naziva se selo koje se nalazi oko 7 km udaljenosti od Višegrada, nizvodno na lijevoj obali rijeke Drine. Najstariji spomen naselja, pod imenom *Barimo*, u osmanskom je defteru iz 1469. godine. Selo se tada nalazilo u sastavu nahije Brodar. U popisu iz 1468. godine selo je popisano kao *Barino*.

U istoj nahiji 1604. godine naselje je popisano kao selo *Barinovo*. Razlike u nazivima, u odnosu na suglasnike *m* i *n* (*Barimo* – *Barino*), ipak ne ostavljaju veće dileme u odnosu na autentičan naziv i njegovo porijeklo.¹

Porijeklo savremenog naziva *Barimo* nije moguće objasniti uz pomoć bosanskog jezika. Naziv je moguće objasniti uz pomoć albanske riječi *bari-u*, *m*, pl. *barinj* u značenju "pastir, pastiri". Riječ *bari* Idriz Ajeti²

¹ Prema knjizi: Pašić, Ibrahim (2008). *Predslavenski korijeni Bošnjaka od planine Romanije do istočnih granica rimske provincije Dalmacije*. Mostar: Univerzitet "Džemal Bijedić" / Fakultet humanističkih nauka, str. 394-397.

² Ajeti, Idriz (1970). *Albansko-srpskobosnarske jezičke studije*, u "Godišnjak centra za balkanološka ispitivanja – knjiga 6", Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo, str. 185-200.

tretira kao izvorno albansku, što je posve izvjesno s obzirom na to da joj je u albanskom jeziku jedina paralela u perzijskoj riječi čoban. Riječ je vrlo značajna i smatra se ilirizmom u albanskom jeziku. Albansko *baro-baronis* “neotesan, glupak, glup”, kod Buzukua *bëruo* “pastir”, kod Budija Bruo arb. *Bëruo* svodi se na *bari* “pastir”. Riječ je ilirski pastirski izraz u južnoj Italiji i na Balkanu, i preuzeta je u dijalekte latinskog jezika. U Hercegovini “bar znači sijeno, trava”.³

Idriz Ameti detaljno piše: “Poznati srpski etnograf Jovan Erdeľjanović u svom velikom delu *Stara Crna Gora* zapisao je *Beri*, ime sela u Lješanskoj nahiji. Taj se naziv istovremeno upotrebljava i za stanovništvo pomenutog kraja. Smatramo da poreklo tog imena treba tražiti u albanskom jeziku, u kome ta reč ima obično značenje u pastirskom životu *berr* (dash a dele, sqap a dhı = ovan, odnosno ovca, jarac, odnosno koza), za čije poreklo preovlađuje mišljenje da se tu radi o vabljenju stada, koje je nastalo podražavanjem ovčijeg blejanja – ‘b-e-e’. U značenjskom pogledu ova je etimologija, po našem mišljenju, neprihvatljiva; stoga je prirodnije pretpostavljati da taj naziv ima neposredne veze sa izrazom *bari* (pastir) i da je prvobitno značenje imena *Bari* u Crnoj Gori označavalo pastirsku zajednicu... U toponomastici Crne Gore i van nje – u Dalmaciji, ne retko i u Sloveniji, sreće se naziv *Brinje* – sa sledećim značenjima: ‘kosa, breg, padina, primorski kraj’; na taj naziv nailazimo i u prostoru između Bara i Ulcinja: *Brinje*. Apelativ *brinje*, *brı* standardna je albanska reč, o čijem poreklu mišljenja naučnika su podeljena, njena etimologija je, dakle, sporna. Ali je sva prilika da se toponim *Brinje* ne može izdvajati od izraza koji znači deo životinjskog tela: *brı-nı brı-briri*. Njegov prethodni,

gegijski oblik potpuno se podudara sa toskijskim oblikom: u spisima starih gegijskih pisaca nahodimo davnashnji oblik *brinjë*, koji se i danas održao u nekim arhaičkim gegijskim govorima, kao što je debarški arbanaški idiom; a današnji gegijski oblik javlja se uglavnom u sledećoj formi: *bri: përbri*, koju N. Jokl razmatra u svojoj studiji objavljenoj u *Wörter und Sachen*, XII. U vezi s našim izrazom potrebno je utvrditi koji je njegov prvobitni smisao: onaj u smislu anatomije, ili pak onaj u značenju mesta. Po svemu izgleda da su njegova značenja rezultat unutrašnjeg razvoja i da je u početku naša reč imala jedini smisao.”⁴

Uz naziv *Bärimo* još uvijek se za isti ojkonom očuvao i naziv *Bärino*, što potvrđuje naziv hidronima *Barinski potok*.

Barinski pòtok lijeva je pritoka Drine. Kako je zabilježio Dragomir Vujičić⁵, “Izvirë ispod brda Cfnı vrh” (tako se zove i selo), a uliva se u Drinu kod sela Bärino, po kome je i nazvan. Dragomir Vujičić pokušao je protumačiti possessivum *Barinski* bazom *bar-* (praslov. **bara / *barь*); arb. *bërak* (< **barьнь* + slov. sufix *-ak*).⁶ Naveo je više vodnih imena sa slavenskom osnovom *bar-*; međutim, sufix *-ino* onemogućio mu je da ime izvede iz slavenske baze. Stoga, ukazao je na romanizam *barina*, “što odgovara bazi **bar* u značenju ‘granica’”. Na kraju, zaključio je da i sam sufix *-ino* inus upućuje na romansko porijeklo. Porijeklo hidronima *Barinski pòtok* istovjetno je s porijeklom ojkonom *Barimo*.

Kako od osnove *barin(nj)*- može postati *barim-*, pokazuje povijest glasova i glasovnih oblika. Iz historije južnoslavenskih jezika poznato je da je južnoslavenski glas *m* postao, između ostalog, i od glasa *n*, što je posebno karakteristično u “tuđim riječima”. Navedenu glasovnu zakonitost

na predmetnom ojkonomu potvrđuje i naziv seoskog potoka koji se zove *Barinski potok* i za koji je Dragomir Vujičić smatrao da je hidronim romanskog porijekla. Da je sadašnji naziv *Barimo* nekad glasio *Barino*, potvrđuje sumarni popis iz 1468. i danas nepoznat toponim *Barinić* u istoj nahiji Vrtar 1516. godine.⁷

Naziv *Barimo* je pastirsko naselje. Za seoski naziv moguće je da je motiviran antroponomom *Barin*.⁸

Porijeklo naziva *Barimo* na tlu Bosne i Hercegovine, “s manjom dozom opreza, neophodno je tretirati u svjetlu najstarijih korijena albanskog jezika, a oni su u ilirskom jeziku. Za naziv *Barimo*, potvrđenim u najstarijim osmanskim izvorima Bosne, nema nikakvih dokaza da su ga na tlo Bosne i Hercegovine donijeli aromunski Vlasi, tim prije što na bosanskohercegovačkom tlu nije jedini s albanskom osnovom *bari*. Naziv *Barine* nosi jedno selo u blizini Varcar-Vakufa. *Barinac* je ime zaseoka u selu Petrinja kod Bosanske Kostajnice.”⁹

Također, važno je naglasiti kako se do današnjeg vremena na području Višegrada očuvalo i prezime Barimac kod velikog broja višegradskih porodica, a i jedna od ulica u gradu je, sve do agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, nosila naziv Barimska ulica.

Mogućnost da su naziv *Barimo* u Podrinje donijeli “aromunski Vlasi nije mnogo vjerovatna, posebno stoga što joj protivriječi glasovna promjena *n>m*, koja je znatno starijeg datuma od vremena doseljavanja aromunskih Vlaha u Bosnu. Promjena *n>m*, u hronološkom smislu, dogodila se u ranom srednjem vijeku, tokom slavenizacije Podrinja.”¹⁰

Srednjovjekovno bosansko žensko ime “*Zoja* nužno je dovesti u vezu sa srednjovjekovnim stanovništvom Barima. Ovo vrlo rijetko ime zastupljeno je među maloljetnim bosanskim

³ Ajeti, Idriz (1970). *Albansko-srpskobrvatske jezičke studije*, u “Godišnjak centra za balkanološka ispitivanja – knjiga 6”, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo, str. 394-397.

⁴ Ibid, str. 185-200.

⁵ Vujičić, Dragomir (1982). *Hidronimi (imena voda) u lijevom slivu Drine*. Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Djela 58, str. 107.

⁶ Ibid, str. 107.

⁷ Prema knjizi: Pašić, Ibrahim (2008). *Predslavenski korijeni Bošnjaka od planine*

Romanije do istočnih granica rimske provincije Dalmacije. Mostar: Univerzitet “Džemal Bijedić” / Fakultet humanističkih nauka, str. 394-397.

⁸ Ibid, str. 394-397.

⁹ Ibid, str. 394-397.

¹⁰ Ibid, str. 394-397.

robinjama (*in pupulari aetate, puellae*) koje su se prodavale u srednjovjekovnom Dubrovniku. Godine 1377. prodana je desetogodišnja djevojčica iz Bosne, čije ime je *Zoja*. Iz jednog kasnijeg dubrovačkog izvora, koji se, također, odnosi na prodaju bosanskog roblja, vidi se da je navedeno ime bilo zastupljeno u Podrinju. Đenovski trgovac robljem Meliausio Palauesino 5. februara 1393. godine u Dubrovniku kupio je za 13 dukata "Zoiam de Isdrina". Ime *Zoja* potvrđeno je i u osmanskome popisu posadnika tvrđave Mileševo iz 1477. godine."¹¹

Porijeklo srednjovjekovnog bosanskog imena *Zoja* moguće je utvrditi na osnovu albansko-srpskohrvatskih jezičkih studija. U analizi izvornih albanskih riječi koje su ostavile traga u antroponimiji Hercegovine Idriz Ameti navodi prezime *Zonjić*, nastalo od starijeg albanskog oblika *zonjë* u značenju "žena, gospođa", "koji se u gegijskim oblastima pogranične zone upotrebljava u asimilovanoj formi *zojë*".¹²

U srednjovjekovnom Dubrovniku bilo je zabranjeno prodavati robove i robinje koji su bili katolici. Uglavnom, prodavalo se bosansko roblje Crkve bosanske, koja nije bila ni katolička ni pravoslavna. Za srednjovjekovne stanovnike Barima s velikom vjerovatnoćom može se pretpostaviti da su bili heretici, što se vidi iz Opširnog popisa bosanskog sandžaka iz 1604. godine.¹³ U tom popisu, u selu *Barinovo* – što je bez sumnje današnje Barimo – popisani su jedan čifluk koji je nekad uživao "Vukosav zvani krstjan". Kao što je općepoznato, pripadnici Crkve bosanske zvali su se između sebe "krstjanima". Ovim se otvara posve izvjesna mogućnost da je neka od podrinjskih *Zoja*, što su se prodavale u srednjovjekovnom Dubrovniku, potjecala iz Barima.¹⁴

U Opširnom popisu bosanskog sandžaka iz 1604. godine, za selo *Barinovo* (današnje selo Barimo) stoji da pripada Brodaru, a navedeni su sljedeći posjednici:¹⁵

Baština Vukasa Vučehninog, u posjedu Mehmeda Alagozovog, Sada u posjedu Derviša, sina Balijinog;

Zemin Branisava, u posjedu Alije, sina Iskenderovog, sada u posjedu Husejna, sina Mehmedovog – čifta;

Baština Mahmuda Radivojevog, sada u posjedu Alije, prišlaca; Zemin Milobrada, u posjedu Ahmed-čelebije, sina Iskenderovog, sada u posjedu Husejna, sina Mehmedovog – čifta; Baština Ferhada, sina Husejnovog, u posjedu Jusufa, sina Radonjinog;

Bali, Jusufa;

Husejn, Jusufa;

Hasan, spahija – na baštini, u posjedu Omera Ibrahimovog;

Ali, Alagoza – na očevoj baštini;

Kurd, Alije;

Hasan, Murada;

Mehmed, Pirije;

Husrev, Jahje;

Kurd-Ali, Džafera;

Bali, Ejnehana;

Memi, Nesuha;

Omer, Hasana;

Ramadan, Ejnehana;

Baština Berraka, u posjedu Šabana, sina Hasanovog, sada u posjedu Gazije Hasanovog;

Mustafa, Džafera – na baštini;

Ali, Mustafe;

Ali, Balije;

Baština Iskendera, sina Bajramlijinog, u posjedu Kurda Mezidovog;

Piri, Jakuba – na baštini Radosava, u posjedu Kurda;

Murad, Alije;

Hamza, Jusufa;

Jakub, Ishaka – na baštini Radosava, u posjedu Kurda Balijinog;

Zemin, Ahmeda, u posjedu Pirije, sina Jakubovog, sada u posjedu Kurda, sina Mezidovog;

Baština raduna, u posjedu Nesuha, sina Jusufovog, sada u posjedu Hurrema Jusufovog;

Zemin Radovana, u posjedu Ahmeda, sina Iskenderovog, sada u posjedu Husejna, sina Mehmedovog;

Baština Radivoja, u posjedu Mahmuda Cvitkovog, sada u posjedu Omera, sina Ibrahimovog;

Baština Božička Krstanovog, u posjedu Mustafe Iskenderovog, sada u posjedu Behlula, sina Husejnovog;

Baština Cvitka Milojevog, u posjedu njegovog sina Mahmuda, potom u posjedu njegovog sina Mezida, sada u posjedu Derviša Balijinog;

Čifluk Ahmeda, Alije, Mustafe i Husejna, sinova Iskendera, brata Jakuba Pašajigitovog; zemlje koje su uživali Radivoj, Jurašin i Vukosav zvani krstjan, uživa ih Damjan, Hasan i Mustafa, sada u posjedu Husejna i Behlula; Kurd, Pervanea, došlac, došao iz sela Hmeljina Luka, (prije?) 3 godine;

muslimana sa baštinama i zeminom 30;

Prihod:

resmi čift, bennak i mudžerred	638
pšenice, kejla 33, iznos	726
mješanca, kejla 134, iznos	1.742
zobi, kejla 30, iznos	210
šire, medri 190, iznos	1.330
ušur od povrća, lana, sijena,	
košnica i voća	126
2 mlina, pristojba	60
vinograd Mehmeda,	
dunuma 3, pristojba	21
vinograd Husejna, parcela 1,	
dunuma 3, pristojba	21
polovina badihave, mlađarine,	
poljčine i tapijske pristojbe	
na zemin	140
Svega:	5.200

Romanije do istočnih granica rimske provincije Dalmacije. Mostar: Univerzitet "Džemal Bijedić" / Fakultet humanističkih nauka, str. 394-397.

¹⁵ Gazić, Lejla (prir.) (2000). *Opširni popis Bosanskog sandžaka iz 1604. godine*, Sv. II. Sarajevo: Bošnjački institut Zürich – odjel Sarajevo / Orijentalni institut u Sarajevu, str. 507-508.

¹¹ Prema knjizi: Pašić, Ibrahim (2008). *Predslavenski korijeni Bošnjaka od planine Romanije do istočnih granica rimske provincije Dalmacije*. Mostar: Univerzitet "Džemal Bijedić" / Fakultet humanističkih nauka, str. 394-397.

¹² Ajeti, Idriz (1970). *Albansko-srpskohrvatske jezičke studije*, u "Godišnjak centra za balkanološka ispitivanja – knjiga 6",

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo, str. 185-200.

¹³ Gazić, Lejla (prir.) (2000). *Opširni popis Bosanskog sandžaka iz 1604. godine*, Sv. II. Sarajevo: Bošnjački institut Zürich – odjel Sarajevo / Orijentalni institut u Sarajevu, str. 508.

¹⁴ Prema knjizi: Pašić, Ibrahim (2008). *Predslavenski korijeni Bošnjaka od planine*

Nakon Prvog svjetskog rata, Višegrad je ostao sresko mjesto u okviru Drinske banovine i prilikom Popisa stanovništva iz 1931. godine¹⁶ u srezu je živjelo 28.425 stanovnika, odnosno 5.252 domaćinstva. Od ukupno 28.425 stanovnika, 14.017 su bili pravoslavci, 13.801 muslimani, 12 protestanti i 97 ostali. Sama višegradska opština imala je 4.699 stanovnika, 1.040 domaćinstava, 856 kuća, dok je broj stanovnika u samom gradu iznosio 2.665.

U vrijeme Popisa, srez Višegrad sastojao se od sedam opština. U okviru opštine Orahovica (sa sjedištem u Orahovcima) bilo je i selo Barimo. Prema navedenom Popisu stanovništva, u opštini Orahovica živjela su 2.374 stanovnika, odnosno 434 domaćinstva.¹⁷

Zločini na području mjesne zajednice Donja Lijeska (bivša opština Orahovci) u Drugom svjetskom ratu

Pred početak Drugog svjetskog rata 1941–1945. godine, selo Barimo je teritorijalno pripadalo mjesnoj zajednici Donja Lijeska (ranija opština Orahovci). U to vrijeme, mjesna zajednica Donja Lijeska se sastojala od dvadeset (20) sela, i to: Barimo, Crni Vrh, Donja Lijeska, Drokan, Gornja Brštanica, Gornja Crnča, Gornja Lijeska, Hamzići, Han Brdo, Hranjevac, Holijaci, Jelačići, Kabernik, Kočarim, Kopito, Miloševići, Orahovci, Palež, Tusta Međ i Zakrsnica.

Četnici Draže Mihailovića su u ljeto 1941. godine prelazili rijeku

Drinu i napadali muslimanska sela u Bosni i Hercegovini. U prvoj polovini septembra 1941. godine “puške su jače zapucale sa Dikave i Stoca. Ustanici iz Srbije napali su višegradsku Župu, područje na desnoj obali rijeke Drine, nizvodno od Višegrada.”¹⁸

Srpski ustanici (četnici), bez obzira što su im Bošnjaci pomagali tokom ustaškog terora prema njima, odmah su počeli s paljenjem bošnjačkih kuća u selima u višegradskoj Župi, kao i protjerivanjem Bošnjaka s tih područja. Sve izbjeglice su u kolonama panično i u strahu izbjegle u unutrašnjost prema Višegradu.

Opširan i organiziran napad četnika na Višegrad izvršen je “iz pravca sela Velji Lug, a nakon toga i sa pravca sela Gornja Lijeska i sela Kočarim. Također, napadom iz Srbije, četnici su zauzeli žandarmerijsku stanicu u Vardištu, odakle su se uputili ka Dobrunu (desetak kilometara udaljenom od Višegrada), kojeg su u potpunosti spalili, a one Bošnjake koje su zatekli, odmah su ubijali. I izbjeglice iz Dobruna su se uputile prema Višegradu. Vladalo je teško stanje i strah među Bošnjacima, osobito kada su vidjeli da se ustaše nemaju namjeru vraćati u Dobrun i Vardište.”¹⁹

Na taj način, četnici su s obje strane rijeke Drine prišli blizu Višegrada, držeći ga tako pod punom opsadom. “Opsada Višegrada počela je 24. septembra 1941. godine i trajala sve do 1943. godine. Prva četnička opsada trajala je do dolaska Italijana u Višegrad 8. novembra 1941. godine. Grad su branile ustaše, domobrani i izvjestan broj mobilisanih civila, koji su po nekoliko dana bili na položaju,

pa su ih zamjenjivali drugi... Iz opkoljenog Višegrada moglo se izaći preko šuma do Međeđe i vozom do Sarajeva, ali izbjeglice i ostali žitelji Višegrada nisu iskoristili tu mogućnost, očekivali su da će biti postignut neki dogovor i da će se vratiti svojim kućama.”²⁰

Međutim, takav stav Bošnjaka pokazao se kao potpuno pogrešan, jer su, umjesto dogovora, nad njima počinjeni najteži masovni i pojedinačni zločini protiv čovječnosti i međunarodnog prava, uključujući i zločin genocida.

O zločinima nad Bošnjacima u opkoljenom Višegradu od strane četnika, počevši još od 1941. godine, svjedoče brojni izvještaji i zapisnici iz tog vremena. U izvodu iz Zapisnika sastavljenog 3. novembra 1941. u uredu reis-ul-uleme Fehima efendije Spahe u Sarajevu s jednim izaslanikom višegradskih muslimana, koji se probio iz opsjednutog Višegrada, pored ostalog, stoji: “Četnici su uzeli u svoje ruke cijelu okolicu Višegrada osim sela Orahovaca. Sve dokle dođu i što živo uhvate, i to muškarce od 12 godina pa na više, na najokrutniji način ubijaju. Jednim vade grkljane, druge žive gule, trećima režu uši, nos i vade oči. Ženski svijet ubijaju, a djevojke prije toga spolno upotrijebe. Mlade žene vode sebi u logore da im poslužuju i da se s njima provode. Do sada računa se da je izginulo muslimana u kotaru Višegrada na gornji način oko 2.500, računajući u ovo i odbranu. Ima slučajeva i to dosta da i djecu kolju, pa im glave peku i svojim vođama šalju.”²¹

¹⁶ *Popis stanovništva iz 1931. godine*, Beograd, 1945. (Izvor: <http://pod2.stat.gov.rs/ObjavljenePublikacije/G1931/pdf/G19314001.pdf>)

¹⁷ Ibid; Osmanagić, Hasan (2011). *Višegrad od VII v. st. ere do 1992. godine*. Fojnica: Štamparija Fojnica d.o.o., str. 31.

¹⁸ Kljun, Ibrahim (1996). *Višegrad – bronika genocida nad Bošnjacima*. Zenica: KDB “Preporod” i Centar za istraživanje ratnih zločina i zločina genocida nad Bošnjacima Zenica, str. 71; Sućeska, Mustafa (2001). *Krvava ćuprija na Drini*. Sarajevo: Des, str. 42; Kuka, Ermin

(2019). *Genocid nad Bošnjacima u Višegradu 1992–1995*. Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, str. 26.

¹⁹ Kljun, Ibrahim (1996). *Višegrad – bronika genocida nad Bošnjacima*. Zenica: KDB “Preporod” i Centar za istraživanje ratnih zločina i zločina genocida nad Bošnjacima Zenica, str. 73; Kuka, Ermin (2019). *Genocid nad Bošnjacima u Višegradu 1992–1995*. Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog

prava Univerziteta u Sarajevu, str. 26.

²⁰ Ibid, str. 74–75; Kuka, Ermin (2019). *Genocid nad Bošnjacima u Višegradu 1992–1995*. Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, str. 26.

²¹ Čekić, Smail (1996). *Genocid nad Bošnjacima u Drugom svjetskom ratu*, Dokumenti. Sarajevo: MAG, str. 43; Kuka, Ermin (2019). *Genocid nad Bošnjacima u Višegradu 1992–1995*. Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, str. 26.

Kada je u Višegrad stigao italijanski okupator, nagovarali su Bošnjake da se vrate svojim kućama u opkoljena sela. Garantirali su im povratak na svoja imanja time što su, tobože, postigli dogovor s četnicima kako ih niko neće dirati i ometati. Određen broj Bošnjaka Italijani su mobilizirali, kako bi izvlačili sijeno za njihove potrebe. Te prilike su mudro iskoristavali četnici, odvajajući Bošnjake od Italijana, na šta Italijani nisu uopće obraćali pažnju.

Četnici su često vršili i masovne i pojedinačne zločine spaljivanja živih bošnjačkih civila (prvenstveno žena, djece i staraca) u kućama, štalama i drugim objektima. Tako su četnici "3. marta 1942. godine u selu Drokkan sakupili u jednu kuću 84 osobe iz ovog i susjednih sela, zatvorili ih i žive spalili. Iz plamena je uspio pobjeći samo jedan dječak, Medo Karčić... Tih dana su četnici ubili a zatim u kućama spalili desetak porodica sa 38 žena i djece u Klačniku, a 45 žena

i djece u Kamenici."²² Selo Drokkan je bilo u sastavu opštine Orahovci.

U Izvodu iz Izvještaja opunomoćenika ministra unutrašnjih poslova tzv. NDH u Sarajevu, od 16. januara 1943, pored ostalog, navodi se sljedeće:

"U vremenu od mjeseca rujna 1941. godine pa do ovog zadnjeg zločina, počinjenog 4. studenoga 1942. godine, pobijeno je prema službenom izvješću i službenim podacima Imamata džemata kotara Višegradskog, ovaj broj osoba:

Imamat džemata	Upr. občina	Muških	Žena	Djece	Svega
Žlieb	Žlieb	768	245	220	1233
Višegrad	Višegrad Orahovci	203	81	68	352
Strmica	Sokolovići	75	6	3	84
Dobrun-Drinsko	Drinsko	113	13	7	133
UKUPNO		1159	345	298	1802

U ovaj izkaz nijesu unešeni naprijed navedenih 450-500 osoba muškaraca, žena i djece iz Starog Broda, občine Žlieb, u kojoj je občini skoro podpuno, osim nekoliko izbjeglica, iztrijebljen hrvatski živalj. Mirne duše može se ovaj broj pobijenih povećati, jer imade mnogo slučajeva, gdje smrt pojedinih obitelji ili osoba još nije imamatima ni prijavljena, tako, da bi broj poginulih i nestalih bilo bliže 3.000 nego 2.500."²³

Četnici su napad za konačno zauzimanje Višegrada pokrenuli "u zoru 5. oktobra 1943. godine. Draža Mihailović je za neposrednog komandanta operacije odredio svog najpovjerenijeg saradnika, majora Zaharija Ostojića. Deset četničkih brigada i

dva korpusa, nisu odmah mogli skršiti otpor Nijemaca i jedne ustaške bojne, pa su im dozvolili da se, preko Šjemeča, izvuku iz Višegrada."²⁴

Četnici su odmah po ulasku u grad počeli s pokoljem bošnjačkog stanovništva, a glavno mjesto pokolja bila je Stara ćuprija, Most Mehmed-paše Sokolovića. Višegrad je tako pretvoren u klaonicu Bošnjaka. O tome svjedoči i Izvještaj Policijske uprave Velike župe Vrhbosna, od 8. oktobra 1943, u kome, pored ostalog, stoji:

"U Višegradu, kojega su zauzeli četnici i Talijani, bilo je mnogo ljudskih žrtava, a prema tvrdnji izbjeglica računa se oko 2.500 ljudi."²⁵

Nakon izvršenih stravičnih zločina, partizani su oslobodili Višegrad.

Međutim, nakon kratkog vremena su se povukli iz grada, tako da su četnici sve do 15. februara 1945. godine kontrolirali Višegrad i njegovu okolicu.

Na području nekadašnje opštine Orahovci, kojoj je pripadalo i selo Barimo, "četnici Draže Mihailovića i domaći četnici ubili su negdje oko 500 Bošnjaka u toku Drugog svjetskog rata (1941-1945. godine)..."²⁶ U selima "Barimu, Jelačićima, Tustoj Međi, Hamzićima, Brštanici i Drokkanu, četnici su ubili i zaklali više od pedeset Bošnjaka Muslimana."²⁷

Spisak žrtava muslimana (Bošnjaka) iz sela Barimo, njih 22, koje su ubili četnici u vrijeme Drugog svjetskog rata u periodu od 1941. do 1945. predstavljen je u sljedećoj tabeli:²⁸

²² Kljun, Ibrahim (1996). *Višegrad – bronika genocida nad Bošnjacima*. Zenica: KDB "Preporod" i Centar za istraživanje ratnih zločina i zločina genocida nad Bošnjacima Zenica, str. 93-94; Kuka, Ermin (2019). *Genocid nad Bošnjacima u Višegradu 1992-1995*. Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, str. 29.

²³ Čekić, Smail (1996). *Genocid nad Bošnjacima u Drugom svjetskom ratu*, Dokumenti. Sarajevo: MAG, str. 242; Kuka, Ermin (2019). *Genocid nad Bošnjacima u Višegradu 1992-1995*. Sarajevo: Institut za istraživanje

zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, str. 30.

²⁴ Ibid, str. 103; Kljun, Ibrahim (1996). *Višegrad – bronika genocida nad Bošnjacima*. Zenica: KDB "Preporod" i Centar za istraživanje ratnih zločina i zločina genocida nad Bošnjacima Zenica, str. 103; Sućeska, Mustafa (2001). *Krvava ćuprija na Drini*. Sarajevo: Des, str. 189; Kuka, Ermin (2019). *Genocid nad Bošnjacima u Višegradu 1992-1995*. Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, str. 31.

²⁵ Čekić, Smail (1996). *Genocid nad*

Bošnjacima u Drugom svjetskom ratu, Dokumenti. Sarajevo: MAG, str. 340; Kuka, Ermin (2019). *Genocid nad Bošnjacima u Višegradu 1992-1995*. Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, str. 31.

²⁶ Sućeska, Mustafa (2001). *Krvava ćuprija na Drini*. Sarajevo: Des, str. 179.

²⁷ Ibid, str. 180.

²⁸ Ibid, str. 262; Kljun, Ibrahim (1996). *Višegrad – bronika genocida nad Bošnjacima*. Zenica: KDB "Preporod" i Centar za istraživanje ratnih zločina i zločina genocida nad Bošnjacima Zenica, str. 171-172.

Tabela 1. Muslimani (Bošnjaci) iz sela Barimo koje su ubili četnici u vrijeme Drugog svjetskog rata 1941–1945.

Red. br.	Prezime	Ime oca	Ime	Godine starosti
1.	Bajrić	Huso	Salko	33
2.	Bajrić	Dedo	Pašija	71
3.	Barimac	Mali	Medo	61
4.	Karčić	Salko	Mušija	61
5.	Kustura	Alija	Sida	15
6.	Puhalo	Himzo	Ćamil	36
7.	Puhalo	Sulejmen	Salko	14
8.	Puhalo	Sulejmen	Huso	10
9.	Puhalo	Sulejmen	Hava	8
10.	Puhalo	Redžo	Džula	56
11.	Puhalo	Šaban	Alma	38
12.	Puhalo	Osman	Muša	56
13.	Puhalo	Osman	Fata	18
14.	Samardžić	Šaban	Safa	51
15.	Samardžić	Ćamil	Alima	28
16.	Samardžić	Smajl	Ćamil	8
17.	Samardžić	Smajl	Sulejmen	3
18.	Samardžić	Smajl	Šerif	1
19.	Samardžić	Salih	Omer	49
20.	Samardžić	Salko	Latifa	10
21.	Samardžić	-	Omer	70
22.	Samardžić	-	Mujo	55

Od ukupno 22 ubijenih muslimana (Bošnjaka) iz sela Barimo u vrijeme Drugog svjetskog rata 1941–1945, njih čak osmero (8) su bila djeca. U Sulejmena Puhala ubijeno je troje djece (Salko 14 godina, Huso 10 godina i Hava 8 godina), kao i u Smajla Samardžića (Ćamil 8 godina, Sulejmen 3 godine i Šerif 1 godina).

Izvršenje zločina u Barimu augusta 1992. godine

Prema Popisu stanovništva u Bosni i Hercegovini iz 1991, na prostoru općine Višegrad živjelo je 21.199 stanovnika, od čega muslimana (Bošnjaka) 13.471 (63,55%), Srba 6.743

(31,80%), Hrvata 32 (0,15%), Jugoslavena 319 (1,50%) i ostalih 634 (2,99%).²⁹ Dakle, većinsko stanovništvo u Višegradu do 1991. godine bili su muslimani (Bošnjaci).

U vrijeme Popisa stanovništva iz 1991. godine, općina Višegrad je imala osam mjesnih zajednica, i to: Dobrun, Donja Lijeska, Drinsko, Klačnik, Međeđa, Prelovo, Vardište.

U sastav mjesne zajednice Donja Lijeska ulazila su sela: Barimo, Crni Vrh, Donja Brštanica, Donja Lijeska, Drokani, Gornja Brštanica, Gornja Lijeska, Hamzići, Han-Brdo, Holijaci, Hranjevac, Jelačići, Kabernik, Kočarim, Kopito, Miloševići, Orahovci, Palež, Pretiša, Tusta Međ, Tvrtkovići i Zakrsnica.

Na prostoru navedene mjesne zajednice, prema Popisu stanovništva u Bosni i Hercegovini iz 1991, živjelo je 1.475 muslimana (Bošnjaka), 311 Srba, 1 Hrvat i 6 ostalih, sa 577 stanova i 509 domaćinstava. Od tog broja, na prostoru sela Barimo je živjelo ukupno 78 stanovnika, pri čemu su svi bili muslimani (Bošnjaci), dakle 100%.³⁰

Značajan broj Bošnjaka, koji nije bio siguran u namjere dolaska trupa Užičkog korpusa, napustio je grad Višegrad i izbjegao prema okolnim bošnjačkim selima, kao i prema Gorazdu. Najviše su izbjegli Bošnjaci koji su živjeli na lijevoj obali Drine. Oni su izbjegli nizvodno niz Drinu prema selima Brštanici, Barimu i drugim selima.

²⁹ Nacionalni sastav stanovništva, rezultati za Republiku po opštinama i naseljenim mjestima 1991, Statistički bilten br. 234, Državni zavod za

statistiku Republike Bosne i Hercegovine, Sarajevo, decembar/prosinac 1993, str. 275.

³⁰ Ibid, str. 275; Tabeau, Ewa (2009).

Rat u brojkama: demografski gubici u ratovima na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. do 1999. Beograd: Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, str. 44.

Dana 2. augusta 1992. godine srpske snage su izvršile jak napad na sela Barimo i Miloševiče. Prije toga kobnog napada, strahujući od upada srpskih snaga, većina stanovnika Barima se skrivala po šumama Crnog Vrh (sela iznad Barima). U kućama su ostale starije i nepokretne osobe, djeca i žene. U selo su, uglavnom, silazile žene, kako bi posjetile starije koji nisu mogli napustiti selo, ali i kako bi iz kuća uzele namirnice i hranu i odnijele u selo Crni Vrh.

Srpske snage su u ranu zoru 2. augusta 1992. godine izvršile forsiranje rijeke Drine s čamcima, te tako prešli sa desne na lijevu obalu rijeke Drine. Zatim su obišli selo i iz šuma iznad sela (s leđa) izvršili napad. U vrijeme napada, u selu je bio i Sead Čovrk. On je u julu 1992. godine došao u selo, kako bi popravio vodenicu. Noći je provodio uglavnom u selu, smješten u kući starice od skoro 90 godina. U svom svjedočenju, pored ostalog, navodi: "Spavao sam te noći ovdje u ovoj kući ja i još jedna nana stara, od 90 godina. U zoru samu došla je Mukadesa Puhala da skuha tu sebi ručak i hljeb, i tako je mene probudila da popijemo kafu. Ja sam izašao iz kuće i dovde sam došao. Čuo sam glasove, odozgo: 'Lezi', 'Bacaj bombe', 'Drži ga!' Nekoga su tu već bili zavalili da ga ubiju, vjerovatno su ga uhvatili. Ja sam se vratio, a već je tu Salkan Kos došao u kuću. Ja im

kažem na vratima: 'Bježimo. Upali su u selo'. Ja sam otišao ovdje gore, bila je jedna kuća od Sefe Puhala. I stao sam na čošak kuće. I hoće da me zarobe: 'Stoj, stoj!' Ja nisam htio stati i pobjegnem dolje prema Sulje Fežića kući. Niz ovu stranu. Vidim da me pucaju. Međutim, kad sam ja trčao, ja sam pao. Oni misle da sam pogođen, vjerovatno, i ne puca me više. Magla je bila stvarno golema. Tako da sam jedno možda dvije-tri minute ležao i onda sam pobjegao dalje prema Drini. Pobjegnem desno u bašte, u kukuruze tamo. Tu sam bio čitav dan. Međutim, oni su u selu ovdje sve što su pohvatali odveli do Drine dolje i dolje su ih strijeljali."³¹

Jedan od prvih svjedoka, koji je došao dan nakon stravičnog zločina, bio je Suljo Fežić. Pronašao je tijela 12 osoba strijeljanih na obali rijeke Drine, nabacanih na gomilu, te još dva tijela u samom selu. Svih četrnaest žrtava su odmah zakopali u šumi iznad sela.

U selu su spaljene sve kuće i ubijeno je 26 osoba, među kojima i dvoje djece. Drugi su odvedeni na Drinu i tamo ubijeni. Najstarija žrtva, Hanka Halilović, imala je 92, a najmlađa (Emir Bajrić) 12 godina.

O počinjenom zločinu nad Bošnjacima sela Barimo pisali su i pišu, pored domaćih znanstvenika, istraživača i novinara, inozemni istraživači i novinari. Jedan od njih je i talijanski

novinar-istraživač Luka Leone (*Luca Leone*). On u svojoj knjizi *Višegrad: mržnja, smrt, zaborav* (*Višegrad: L'odio, la morte, l'oblio*), pored ostalog, navodi: "August 1992 – Cijeli juli neprekidno je trajalo nasilje, ali pokolj u selu Barimo, koje je bilo nastanjeno skoro samo ženama, djecom i starcima, pripremljen je za august. Dokazano je da je bilo 26 žrtava. Najstarija žrtva, Hanka Halilović, imala je 92 godine; najmlađa, Fadila Bajrić, tek dvanaest godina."³²

Zločin u selu Barimo preživjeli su Sead Čovrk (tada imao 26 godina, a preminuo 2017. godine), dvoje djece, te jedna nepokretna starica (Adila Tvrtković), koja je, također, kasnije preminula.

Na području Višegrada pronađeno je na desetine pojedinačnih grobnica, gdje su pronađeni posmrtni ostaci Bošnjaka ubijenih u periodu 1992–1995. Niz je mjesta i sela u kojima su pronađene pojedinačne grobnice, poput: Veletovo (2011), Džankići (2003), Dušće (2002 i 2003), Barimo (2000, 2001, 2005 i 2007), Kameničko točilo (2000), Kurtalići (2001 i 2003), Jelačići (2001 i 2005), Kaoštica (2002), Smriječje (2002), Zlatnik (2002), i drugi.³³ Tri žrtve zločina u selu Barimo još nikad nisu pronađene.

Važno je naglasiti da za zločin u tom selu još niko nije odgovarao, iako u Tužilaštvu Bosne i Hercegovine postoji istraga za taj zločin.

Na spomen-obilježju (hair-česmi) nalaze se imena 26 Bošnjaka ubijenih u Barimu 2. augusta 1992. godine. Hair-česma je otvorena 24. oktobra 2009. godine. Žrtve zločina genocida (ubijeni) u selu Barimu su:

³¹ TV Justice Magazine I Episode 24: Crimes on the River Drina Bank (<https://www.youtube.com/watch?v=a631z7x2Elw>)

³² Leone, Luca (2019). *VIŠEGRAD:*

Mržnja, smrt, zaborav. Tešanj: Planjax komerc, str. 34.

³³ *Lista masovnih grobnica i grobnica u Bosni i Hercegovini*, Institut za nestale osobe Bosne i Hercegovine, 16. 01. 2015, str. 58.

Tabela 2. Muslimani (Bošnjaci) iz sela Barimo koje su ubili zločinci u augustu 1992.

Red. br.	Prezime	Ime oca	Ime	Godište
1.	Bajrić	Hrustem	Džemila	1935.
2.	Bajrić rođ. Hodžić	Ibro	Đemila	1918.
3.	Bajrić	Fadil	Emir	1980.
4.	Bajrić	Mustafa	Fadil	1957.
5.	Bajrić	Omer	Mustafa	1930.
6.	Bajrić	Mustafa	Nijaz	1965.
7.	Beha	Ibran	Ćamila	1941.

Red. br.	Prezime	Ime oca	Ime	Godište
8.	Beha	Bego	Hidajeta	1976.
9.	Beha	Bego	Sabaheta	1968.
10.	Bosankić	Omer	Hadžira	1913.
11.	Bosankić	Ibrahim	Muša	1940.
12.	Halilović rođ. Demir	Ahmet	Hanka	1900.
13.	Kahrman	Halil	Dervo	1938.
14.	Kos	Sulejman	Salko	1951.
15.	Kos	Sulejman	Vejsil	1933.
16.	Kurtalić	Ćamil	Adila	1948.
17.	Menzilović	Husein	Huso	1936.
18.	Menzilović	Huso	Suvad	1968.
19.	Puhalo rođ. Vila	Hrustem	Kadesa	1928.
20.	Samardžić rođ. Peco	Šečo	Munira	1927.
21.	Samardžić	Salko	Smail	1912.
22.	Šabanović	Mujo	Razija	1933.
23.	Tvrtković	Ćamil	Muharem	1933.
24.	Zuban	Mušan	Ibrahim	1953.
25.	Zuban	Alija	Mušan	1912.
26.	Zuban	Osman	Sabira	1960.

Prilikom napada na selo Barimo, zločinci su selo u potpunosti spalili, a do temelja su srušili i mjesnu džamiju. Naime, džematu Gazanfer-begove džamije u Višegradu pripadao je i džemat Barimo u istoimenom selu. U selu Barimo je do agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu postojao mesdžid, koji je 1992. godine spaljen i porušen. Mesdžid je obnovljen 24. jula 2010. godine, kada je ujedno izgrađena i krovna munara.³⁴

Obnova mesdžida je značila i povratak određenog broja preživjelih Bošnjaka u Barimo. Oni svojim življenjem i radom na tom području šalju jasnu poruku da je, i pored strašnog stradanja Bošnjaka na tom području, ideja o stvaranju etnički čistih srpskih teritorija na području Višegrada doživjela poraz.

Zaključak

Zbog svog geografskog i strateškog položaja, kao i blizine sa susjednom Srbijom, grad Višegrad, kao i

cijela Istočna Bosna, bio je u fokusu interesiranja velikosrpskih ideologa, koji su zagovarali stvaranje tzv. "Velike Srbije". Budući da je cijeli teritorij Bosne i Hercegovine, prema tim ideolozima, zamišljen kao sastavni dio tzv. "Velike Srbije", nastojalo se tu ideju pretvoriti u stvarnost još od kraja XVIII stoljeća. Imajući u vidu činjenicu da je u Bosni i Hercegovini bilo većinsko muslimansko (bošnjačko) stanovništvo, ideju o stvaranju etnički čistih srpskih teritorija na tlu Bosne i Hercegovine bilo je jedino moguće ostvariti vršenjem zločina. Tako su periodi Prvog svjetskog rata, Drugog svjetskog rata i agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, obilježeni strašnim i monstuoznim zločinima nad muslimanima (Bošnjacima), uključujući i zločin genocida. Mnogo je dokaza kontinuiteta

genocida nad Bošnjacima, uključujući i grad Višegrad. Kroz prezentiranu studiju slučaja sela Barimo na području Višegrada, pokazano je kako je kontinuitet genocidne i zločinačke velikosrpske ideologije figurirao u konkretnom smislu. Stradanja muslimana (Bošnjaka) u selu Barimo u Drugom svjetskom ratu, te u vremenu agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu 1992-1995. godine služi kao primjer tog kontinuiteta. Ujedno, selo Barimo je dobar primjer borbe muslimana (Bošnjaka) da, poslije svakog stradanja, ne odustaju i nastoje opstati na tim prostorima, na kojima su vjekovima živjeli. Selo Barimo je mikrolokacija borbe s velikosrpskom ideologijom i borbe protiv stvaranja etnički čistih srpskih prostora na području Višegrada i Istočne Bosne.

³⁴ Efendić, Hamed i Dženan Imamović (2014). *20 godina Muftijstva goraždanskog*. Goražde: Muftijstvo goraždansko, str. 190; Kuka, Ermin (2019). *Genocid*

nad Bošnjacima u Višegradu 1992-1995. Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, str. 177-178.

Literatura

- Ajeti, Idriz (1970). *Albansko-srpskohrvatske jezičke studije*, u "Godišnjak centra za balkanološka ispitivanja – knjiga 6", Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo, str. 185-200.
- Čekić, Smail (1996). *Genocid nad Bošnjacima u Drugom svjetskom ratu*, Dokumenti. Sarajevo: MAG.
- Efendić, Hamed i Dženan Imamović (2014). *20 godina Muftijstva gorazdanskog*. Gorazde: Muftijstvo gorazdansko.
- Gazić, Lejla (prir.) (2000). *Opširni popis Bosanskog sandžaka iz 1604. godine*, Sv. II. Sarajevo: Bošnjacki institut Zürich – odjel Sarajevo / Orijentalni institut u Sarajevu.
- Kljun, Ibrahim (1996). *Višegrad – bronika genocida nad Bošnjacima*. Zenica: KDB "Preporod" i Centar za istraživanje ratnih zločina i zločina genocida nad Bošnjacima Zenica.
- Kuka, Ermin (2019). *Genocid nad Bošnjacima u Višegradu 1992–1995*. Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.
- Leone, Luca (2019). *VIŠEGRAD: Mržnja, smrt, zaborav*. Tešanj: Planjax komerc. *Lista masovnih grobnica i grobnica u Bosni i Hercegovini*, Institut za nestale osobe Bosne i Hercegovine, 16. 01. 2015.
- Nacionalni sastav stanovništva, rezultati za Republiku po opštinama i naseljenim mjestima 1991*. Statistički bilten br. 234, Državni zavod za statistiku Republike Bosne i Hercegovine, Sarajevo, decembar/prosinac 1993.
- Osmanagić, Hasan (2011). *Višegrad od VII v. st. ere do 1992. godine*. Fojnica: Štamparija Fojnica d.o.o.
- Pašić, Ibrahim (2008). *Predslavenski korijeni Bošnjaka od planine Romanije do istočnih granica rimske provincije Dalmacije*. Mostar: Univerzitet "Džemal Bijedić" / Fakultet humanističkih nauka. *Popis stanovništva iz 1931. godine*, Beograd, 1945.
- Sučeska, Mustafa (2001). *Krvava čuprija na Drini*. Sarajevo: Des.
- Tabeau, Ewa (2009). *Rat u brojkama: demografski gubici u ratovima na teritoriji bivše Jugoslavije 1991–1999*. Beograd: Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji.
- TV Justice Magazine I Episode 24: Crimes on the River Drina Bank.
- Vujičić, Dragomir (1982). *Hidronimi (imena voda) u lijevom slivu Drine*. Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Djela 58. <http://pod2.stat.gov.rs>
<https://www.youtube.com/watch?v=a631z7x2Elw>

الموجز

استمرارية الإبادة الجماعية ضد البشناقة في فيشيغراد: دراسة حالة

قرية باريمو

أرمينا كوكا

كان إنشاء دولة «صربيا الكبرى» المزعومة النظيفة عرقياً، من الناحية الأيديولوجية والسياسية والتطبيقية، يقع في مركز اهتمام أيديولوجية إنشاء صربيا الكبرى، منذ أواخر القرن الثامن عشر. وتهدف هذه الأيديولوجية إلى إنشاء مناطق نظيفة عرقياً لا يعيش فيها سوى الصرب، ومن بينها البوسنة والهرسك. ولم يكن في تلك المناطق مكان للغير والآخر، ولا حتى للأقليات القومية. ولم يكن بالإمكان تنفيذ مشروع كهذا إلا بالعنف، أي بارتكاب جرائم مروعة بما فيها جريمة الإبادة الجماعية، ضد غير الصرب وفي مقدمتهم البشناقة في البوسنة والهرسك. ظهرت النية بإنشاء دولة صربيا الكبرى في الحربين العالميتين الأولى والثانية، ثم إبان العدوان الأخير على جمهورية البوسنة والهرسك بين عامي 1992-1995. وقد بدت معالمها في الاستمرار بارتكاب أشكال مختلفة من الجرائم ضد الإنسانية والقانون الدولي بحق البشناقة، بما فيها الإبادة الجماعية. وقد شهدت منطقة شرق البوسنة بما فيها مدينة فيشيغراد، أشد تلك الجرائم فظاعة. وهنا نقدم دراسة حالة لقرية باريمو، التي تثبت استمرارية ارتكاب جريمة الإبادة الجماعية بحق البشناقة ونية المجرمين بإنشاء مناطق نظيفة عرقياً في فيشيغراد وما حولها. فالأمر هنا يتعلق بالعمل المتواصل من قبل مخططي أيديولوجية صربيا الكبرى الهادف إلى محو وجود البشناقة من شرق البوسنة وفيشيغراد، بما فيها قرية باريمو، كما تظهر هذه الحالة إصراراً البشناقة على النضال من أجل البقاء في ديارهم التي يقطنونها منذ مئات السنين، رغم كل الجرائم التي ارتكبت بحقهم.

الكلمات الرئيسية: الجريمة، الإبادة الجماعية، فيشيغراد، باريمو، المدنيون.

Summary

THE CONTINUITY OF GENOCIDE
OF THE BOSNIACS IN VIŠEGRAD:
VILLAGE BARIMO CASE STUDY

Ermin Kuka

Ideology, politics and practice of creating ethnically clean Serbian state, so called "Great Serbia", was in the focus of the interest of the Great Serbia ideology since the end of the 18th century. That and such ideologies coexisted with the idea of creating ethnically clean territories inhabited by exclusively Serbian populace and it included the territory of Bosnia and Herzegovina. There is no place for the other and the different, not even as ethnic minorities, in these ideas. Such project was only possible to realise by using violence, by committing terrible and horrific crimes including genocide over non-Serbs, primarily over Bosniacs in Bosnia and Herzegovina. Starting with the First World War, in the Second World War and finally during the aggression on Bosnia and Herzegovina 1992-1995, intention to create "Great Serbia" was revealed and exposed evidently. It was marked by continuous crimes against humanity, violation of international law and genocide committed over Bosniac population. It was primarily evident in the region of eastern Bosnia including the city of Višegrad. The present case study plainly shows, through example of the village of Barimo which was used as research micro-location, the continuity of the crime of genocide over Bosniacs as well as intentions of perpetrators of these crimes to create an ethnically clean territory in the region of Višegrad including the nearby village Barimo. We conclude here that the crimes committed in the village of Barimo is a clear indicator of continuity of genocidal intentions behind the crimes in this region but also of the persistent will of Bosniacs to remain living in these territories where they have lived for centuries.

Key words: crimes, genocide, Višegrad, Barimo, civil population